

Адыгэ Макъ

Бэдзэогъум и 27-р — Адыгэим
къэралыгъо гъэпсыкэ из зыхъугъэ Мад

1923-рэ ильесым
пъэтхапэм
къышегъэжьагъэу къыдэкы

№ 49 (22498)

2022-рэ ильес

МЭФЭКУ

ГЪЭТХАПЭМ и 24-рэ

ОСЭ ГЭНЭФАГЪЭ ИИЭП
къыхэтыутыгъэхэр ыки
нэмыкI къэбархэр тисайт
ижъугъотэштых
WWW.ADYGVOICE.RU

6 +

Адыгэ Республикаим и Правительствэ игъээст

Адыгэим и Лышъхъэ «Агрокомплексым» ипащэ Іуклагъ

Республикэм щыкъорэ ермэлыкъхэм ахэлэжье-
гъэнэр, социальнэ мэхъанэ зиэ гъомылапхъэхэр
оптовэ уасэхэмкэ һүгъэкыгъэнхэр, товар куп
гъэнэфагъэхэр амыгъотхэу кызэрэхэкъирэм гүнэ
фешыгъэнэр — ахэр ыки нэмыкI һофигъохэр
арых къаётгъэхэр Адыгэим и Лышъхъэу
Къумпыл Муратрэ һахъэхэль обществэу
«Агрокомплексым» игенеральнэ директорэу
Евгений Хворостинимрэ зызэлокъэхэм.

Джащ фэдэу мы зэукигъум
хэлжэгъяа Адыгэ Республикаим
и Премьер-министрэ ишшэ-
рильхэр зыгъэцакъу Кіэрэшэ
Анзаур, Адыгэ Республикаим
мэкъу-мэшымкэ иминистрэу
Къуанэ Анзаур.

Къумпыл Мурат къызэрэх-
гъэшыгъэмкэ, предприниматель-
хэм, гъомылапхъэхэр анахьбэу
алэкэзьгъахъэхэрэм адьригэгъэ
зыукигъум зуулэхэм атэгъэпсы-
хъягъэу «Агрокомплексым»
ипащэ ар Iuklagъ.

«Непэ тихэгъэтуу пашуе-

къорэ санкциешхохэр зыщи-
щыгъэхэ лъэхъанэу щыт. Уры-
сыем и Правительствэ кризи-
сым пэуцужырэ һофтиаб-
зэхэр рехъухъэх, ахэм амал
къатыщт республикэм ыки
зэрэхгъэгоу а санкциехэм
тхъамыкIэхго кіэхуххэу къызы-
дахъын альэкыщтхэм къакле-
гъэчыгъэнымкэ. А лъэньюком-
кэ зишуагъэх къэкъоштхэм,
уасэхэм ахамыгъэхъонымкэ
амал гъэнэфагъэхэм ашыщых
тхъамээф мафэхэм зэхашэрэ
ермэлыкъхэр. Оптовэ уасэ-

Сурэтыр һашынэ Аслын тырихыгъ.

хэмкэ цыифхэм гъомылапхъэ-
хэр ахэм ащащэфын альэкы. Тэркээ мэхъанэ зиэр фирмэу
«Агрокомплексым» аш фэдэ
һофтиабзэхэм нахь игъекто-
тыгъэу къаэхгъэлэхгъэгъэнэр
ары. Мыш фэдэ лъэхъэнэ
гумэкъигъом цыифхэм яшылакъэ
нахь псынкэ зэрафэтшы-
щым пае тфэлэгъэштыр
зэкэ дгэцэкэн фае», — къы-
гуагъ Къумпыл Мурат.

Евгений Хворостиним къы-
зериуагъэмкэ, компаниер аш
фэдэ зэдэлэхжэныгъэм фэхъа-
зыр. Гъомылапхъэхэм, социаль-
нэ мэхъанэ зиэхэри зэрахэхтэу,
ясписке зэхагъэуцогъах, респуб-
ликэм Ѣизэхашэрэ ермэлыкъ-
хэм ахэр къараахылэштых.
Къызэрэхагъэшгъээмкэ, товар
зуулэх ауасэ оптовэ уасэхэм
анах цыкъу ашын альэкыгъ.

Игъоу къафалтэгъугъэ уасэ-
хэм зызащегъэзэх нэуж ре-

спубликэм и Лышъхъэ къыхи-
гъэшыгъ ахэр зыпкь итынхэм
мэхъанэшхэ зэрийр ыки щэф-
щэжэхынм пыльхэм ахэр къыз-
фагъэфедэнхэмкэ пэриохуу
тафэхун зэрэфаэр.

Зэукигъум икэхүм Къум-
пыл Мурат Адыгэ Республикаим
мэкъу-мэшымкэ и Министер-
ствэ пшэрэль фишигъ къалэу
Мыекуапэ, псэуплэхэу Яблон-
новскэмрэ Инэмрэ гъэсэфырьо
мафэхэм ермэлыкъхэр защи-
зэхашэхэмкэ компаниеу «Агро-
комплексым» къыгъэхазырэ
гъомылапхъэхэр игъекотыгъэу
къаэхгъэхъанхэу. Хэушхъа-
фыкIыгъэу республикэм и
Лышъхъэ зигугуу къышыгъэр
еджаплэхэм яшхаплэхэм гъомы-
лапхъэхэр къаэхгъэхъанхэх-
эрэмрэ компание инхэмрэ
язэлхынгъэхэр нахь агъэп-
тэнхэр ары.

Джащ фэдэу зэукигъум

Адыгэим и Лышъхъэ адьриагъ
пшэдэкIыжьэу ыхъырэмкэ
гүнэпкэ гъэнэфагъэ зиэ об-
ществэу «Хансэ чэтэхъо фа-
брикэм» ипащэу Бирдх Хъаджы-
мосрэ «АНТЦ РИС-м» игене-
ральнэ директорэу Хъурмэ
Хъазэртэ.

Мы предприятиехэм четы-
лымрэ пынджымрэ къагъэхъа-
зыры, анах игъекIотыгъэу
цыифхэм агъэфедэрэ гъомыла-
пхъэхэм ахэр ахэхъэх ыки
уасэхэри къэралыгъом егъэ-
нафэх.

Предприятие инхэм япа-
щэхэм уасэхэм ахамыгъэхъо-
нимкэ республикэм и Лышъхъэ
игъоу ылтэгъу гъэхэм адьрагъэ-
штагь ыки муниципальнэ ермэ-
лыкъхэм ятовархэр къаращэ-
лэнхэм зэрэфхъазырхэр къы-
хагъэшгъ.

**АР-м и Лышъхъэ
ипресс-къулыкъу**

Рахъухагъэхэр зэкэ Адыгэим щагъэцэхэштых

Экономикэм ылтэныкъокэ һофхэр
къызэрэхыгъо Ѣымытхэм, рахъухагъэхэр
проектхэмрэ социальнэ пшэрэльхэмрэ
Адыгэим Ѣагъэцэхэштых. Мышкэ фе-
деральнэ ылтэгъуу къызфагъэфедэшт.

Адыгэ Республикаим и Лышъхъэ къы-
зэрэхигъэшгъэхэмкэ, хэгъэгум и Пре-
зидентэу Владимир Путиним шольыр-
хэм япашхэм бэмышыгъэу адьригэгъэ
зыукигъум къыщихигъэшгъагъ социальнэ
пшэрэльхэмрэ лъэпкь проектхэмрэ

зэкэ гъэцэхгъэнхэ зэрэфаэр. Къэралыгъом ипащэ пшэрэль фэхэхъэхэм
ямызакъоу, кризисим пшэуекъорэ һофтиаб-
зэхэм зэшлхыкъу афэхъущтхэм
къатегуагъэшгъагъ.

«Тэри къэралыгъо пшэрэльхэм
мэхъанэшхэ зиэхэр зэкэ дгэцэхэ-
штых, зы социальнэ проекти къызэ-
тэгэжэштэп», — къыхигъэшгъэ Къумпыл
Мурат.

Адыгэ Республикаим и Лышъхъэ къы-

зэриуагъэмкэ, экономикэм ылтэгъу
тыфхэхъуним пае һофтиабзэхэр лъыд-
гъэкотыгъэштых, фэгъэкотыгъэ зыхэл
кредитхэр, субсидиехэр, джащ фэдэу
грантхэр къедгъэнэжъицтых.

Анах мэхъанэ зиэ пшэрэльхэм
ащыщ финанс улэлкүнүр. Муниципал-
итетхэм яюдхжэхэм хъардхжэм альэ-
нукъокэ пстэуми апэу анах мэхъанэ
зиэ пшэрэльхэм ягъэцэхэн къащы-
далтытэ. Бюджетым ихахъохэр нахьыбэ

шыгъэнхэм епхыгъэ пшэрэль заулэмэ
ягугъ аш къышыгъ. Непэ финансхэмкэ
һофхэр зыпкь итых.

Адыгэ Республикаим финансхэмкэ и
Министерствэ къызэритыгъэмкэ, мы
ильэсэым иапэрэ мэзиту бюджетым
ихэбзэлах ыки имыхэбзэлах хахъохэр
сомэ миллиарди 2-рэ миллионы 167-м
нэсигъэх, ильсэу икыгъэм иджирэ
фэдэ лъэхъан елтыгъэмэ, ар процен-
ти 130,1-рэ мэхъу.

Оперативнэ штабын изэхэсигүү

Адыгейм и Лышхээ Күмпил Мурат оперативнэ штабын изэхэсигүү тигуасэ зерищаг. Аш хэлэжьагэх АР-м и Премьер-министрэ ишшэрийлхэр зыгэцаклэу Клэрээ Аңзаур, федеральнэ кулыкүхэм ячыпэ органхэм, ведомствэ зэфэшхяафхэм ялаажхэр, Адыгэ Республика миминистрэхэм я Кабинет хэтхэр, муниципальнэ образованихэм ялаажхэр.

Иофхэр экономикэм зэрэццээлээ фээрэм, санкциехэм зэрэлшүүлэхэд амалхэу федеральнэ гупчами, республикими аштагъэхэр зэрэгцэаклэхэрэм зэхэсигүү щатгушыагээх.

Урысые Федерацием и Президентэу Владимир Путиним кыргызгацугүэ пшээрыль шыхааэхэм экономикэр зэтемгээзэгэнээр зэраашыщыр Адыгейм и Лышхээ кыхигъэшыг. А пшээрыль шыхааэхэм гупчам ишшэрийлээ иофшэлээ чыншэхэр нахьы бэ шыгынхэу, предпринимательхэр яофшэн кэгээгушуугэнхэу, экономикэм ипредприятие, иотраслэ шыхааэхэм чыншэхэр кын ицуугэхэм ишшэгүү.

Адыгейм и Лышхээ чыгуулэхжэхэм ишшэгүү зэрааргэгбогтыщ амалхэу хэгээгум и Правительствэ ишшэрийлэхэр нахь чанэу кызфагээфедэнхэу пшээрыль афишигыг. Мэкүмэш техникэм икъэшэфынкэ фэгээктэнгээ зиэ чыфхэр къафхэгээзкыгъэнэ, АПК-м ипредприятиехэм чыфхэр ялагъэнхэм, коцым икъэшэкынкэ, хыалыгум ишшэжъэнкэ мылькоу агъекодыгээм щыш къафхэгээзкыгъэнэ ар афэгъэшыг. Мэкүмэш потребительскэ кооперативхэм субсидиехэр, иофшэнэр езыгээжъэгээкэ фермерхэм «Агростартапы» ирантхэр аратыштыг.

Товархэр кыдээзгээжъихэрэмкэ,

клохи ашязэгыг ежхэм къазэрфектугэе уасэмкэ ермэлхийхэм продукциер ашашэнэу.

Иофшэнэмыкэ бэдээрим иофхэм языти зэхэсигүү шыхаафэу щитегушигээх. Товарэу къыдагээжырэм къыклемыгээчигъэнэмкэ, иофшэнэ чыншэхэр къызэтегжэнхэгъэнхэмкэ бизнесим ишшэгүү зэрэфхэхүүтхээ иофхабзэхэм мышкын льэшэу анаэ щатырагьеты. Предпринимательствэ цыкимрэ гуртымрэ ахэшагъэхэм чыфхэр ялагъэнхэм, бизнес-проектыкэхэм язэцэлэн яхыгъээ иофхэгъохэм анахьэу анаэ аттырагьеты.

Адыгэ Республика миминистрэ иофшэн къафээзгэгбогтырэ къэралыгээ кулыкүм и Гээ-Иорышиланы программэ заулэ егъэцаклэ. Адыгейм и Лышхээ аш хээрийлэхэр иофшэн зимишэхэр иофшаплэхэм агуулжээгээхэнхэмкэ, республикэм ипредприятиехэр зыфыщыкээрэ сэнхэхатхэм афгээдже гэхэнхэмкэ, цыфхэм иофшэн къафээзгэгъэнхэмкэ, федеральнэ гупчам зэрихээрэ иофхабзэхэм афдэхэр шуагэе кыйтэу агъафедэнхэу.

«Шольырхэм къашхээпэшт унашихэр хэгээгум и Президент зэриштагъэхэр льэшэу тигуан. Экономикэм, социальнэ льэнинкээ исынкээ Иофхабзэхэр

ацызетхъанхэмкэ ахэм яшыагээ кытэкишт. Къэралыгэом ипашээ социальнэ шыгынхэр, льэнкэ проектхэр, къэралыгээ программэхэр зэки дгээцэлэнхэ фау шыгынхэр кытшишигээ», — кышагь Адыгейм и Лышхээ.

Проектхэм яхырышынкэ зээгэныгээхэр зэрээдашынхэм яхыгээ иофхэгъохэм, федеральнэ хэбзэгэуцу гээ фашыгээ зэхьокынгээхэм адштэу ахэр зэрэгцэлжээхэм зэхэсигүүтэй анаэ щатырагьетыг. Ведомствэ пэпчэ ишаа льэнкэ проектхэмкэ иофхабзэхэр зэрхяащхэмкэ ыкли зээгэныгээхэр зэррадашыхэрэмкэ отчетхэр къашыгээх.

Шагухэм, общественнэ чыншэхэм язэтэгээсэхынкэ, гъогухэм инженер инфраструктурэм языти нахьыншы шыгынхэмкэ, социальнэ псэуальхэм язэцэлжээхынкэ ыкли яшынкэ шыгынхэр заулэ АР-м и Лышхээ афишигыг. Анахьэу анаэ зытырагьетыхэр индустримальнэ паркынрэ турист комплексхэм ягъээсэн ехигээ проектишхохэм язэцэлжэн ари. Игъом аукционхэр зэхэнхэм, бюджет мылькур икьюу кызфагээфедэн мэхъянэнхо я. Социальнэ шыгынхэр зэки дгээцэлэнхэ.

«Зынкэ итгуу экономикэм Иофшэнэмыкэ амалхэр зэрхяащхэм, зэдшиштэу чыншэхэм хэхьонгээ язэшишигээнэ, инвестиционнэ площаадкэхэр зэхээгээнхэм мэхъянэнхо я. Социальнэ шыгынхэр зэки дгээцэлэнхэ», — кышагь республикэм ишаа.

АР-м и Лышхээ ипресс-къулыкъу

Сурэхэр А. Гусевын тырихыгээх.

афхэхүүгэнэу. Республика миминистрэ иофшэн къафээзгэгбогтырэ зэрэфхэхүүтхээ шыкээр щагъээнэфаг. Гүшүйэм пае, шыольыр микрофинанс компаниу «АР-м ипредпринимательствэ ишшэгүү зэрэфхэхүүхэрэ фондым» предпринимательствэ цыкимрэ гуртымрэ ахэшагъэхэм чыфхэр аретых.

Цыфхэмкэ шэмбэтрэ тхуаумафэмээр зэхашхэрэ ермэлхийхэм ишрифгээх. АР-м и Лышхээ пшээрыль зэрафишыгээм тетэу ермэлхийхэр нахьы бэрэ зэхашээ ашыщт. Күмпил Мурат бизнесменхэм адрийгээ зэлуклэгүхэм гъомылапхэхэр къээзхыжхэрэм, гъомлэхэрэш промышленностын илъи-

гупчам зэрихээрэ иофхабзэхэм афдэхэр шуагэе кыйтэу агъафедэнхэу.

«Шольырхэм къашхээпэшт унашихэр хэгээгум и Президент зэриштагъэхэр льэшэу тигуан. Экономикэм, социальнэ льэнинкээ исынкээ Иофхабзэхэр

Гъогухэм ягъэцэлжын пэшагьэхъащт

Республикэм ипашхэмрэ партиеу «Единэ Россиемрэ» зэрхяащгээ Иофхабзэхэм яшыагээхэрэ 2022 – 2024-рэ ильэсхэм атэлтытэгээ федеральнэ бюджетын къихэгээзкыгээ сомэ миллиард 1,5-рэ Адыгейм кыфатгүүщ, автомобиль гъогухэр ыкли искусственно гъогуу псэуальхэр зэтэгээпсихыаэгэнхэм мылькур пэшагьэхъащт.

Джащ фэдэу гъогуу хызметэм инфраструктурэ хэхьонгээ ышынхэм фэшмы ильэсм сомэ миллиард 604,2-рэ кыфыхагъээзкыгүү. 2022 – 2023-рэ ильэсхэм атэлтытагъэу Мыекуулэе къээзхуащт автомобиль гъогум игъээсэн төфөшт сомэ миллиард 3 шыольырим къылкэшт.

Аш нэмийкээ федеральнэ бюджетын къихэгээзкыгээ ахьщэ тедээ шыольырхэм

атырагощаг. Федеральнэ мэхъянэ зиэ гъогухэм язэтэгээсэхын ар пэшагьэхъащт.

Адыгейм гъогухэр щышыгъэнхэм пае мыйгээ – сомэ миллиард 50, 2023-рэ ильэсм – миллиард 100, аш къыкэлхээшт – сомэ миллиард 150-рэ кыфатгүүщ. Ар кышагь УФ-м и Къэралыгээ Думэ идепутатэу Владислав Резник. Аш къызэрхигъэшыгъэмкэ,

автомобиль гъогуу А-146 «Краснодар – Верхнебакансэм» хэхьэрэ я 19-рэ километрэу Тэхүүтэмийнкээ районим пхырыкырэм игъэцэлжээн ыкли мычын транспорт зэхээгүү щышыгъэнэ мылькур агуулжэхъащт.

Адыгейм и Лышхээ Күмпил Мурат кызэриуагъэмкэ, шэххэшүүхэм адштэу гъогуу инфраструктурэр гээснээр Урысыем и Президентэу Владислав Резник.

Димир Путиним пшээрыль шыхааэу кыгызгацугүүхэрэ ашыщ. Льэнкэ проекту «Шынэгъончээ ыкли шэххэшүүхэм адштэу гъогухэр» зыфилорэм, федеральнэ ыкли шыольырхэм язэцэлжээнхэм мэхъянэнхо я. Социальнэ шыгынхэр зэки дгээцэлэнхэ.

«Республикэм ипашхэр ти-гъусхэу ыкли «Единэ Россиер» тиИшшэгээу гъогухэм яшынхэрээзкыгээзкыгүү. Шыагъа къээзтишт проектхэм аддэгээштэшт», — кышагь республикэм ишаа.

ЯюфшIагъэхэм уасэ афашигъ

Республикэм ихүүхъэрэй, Парламентым илоф зэрэзэхэшагьэр зэрифешьушаши кызыгыткырыг журналистхэм зашыгфэгушо-гъэхэ зэхахьэ тыгыасэ Мыеекуупэ щыкгуагь. Иофтьхабзэм хэлэжьагьэх АР-м и Къэралыгьо Совет – Хасэм и Тхьама-тэу Владимир Нарожнэр, Парламентым идепутатэу Шэуджэн Тембот, республикэм икъэбарлыгъэлэс амалхэм ягофышэхэр.

Адыгэ Республикаем лъэпкъ
Ioххэмкъе, Iæklyб къэралхэм
ащыпсэурэ тильэпкъэгъухэм
адырлээ зэлхыныгъэхэмкъе ыкчи
къэбар жъугъэм иамалхэмкъе и
Комитет итхъаматэ игуадзэу
Константин Щербаковым пэуб-
лэм къытуагь мы ильэсым
мэхъанэшхо зилэ мэфэкхэмкъе
республикэр зэрэбаар, Адыгем-
им къэралыгъо гъэпсыкъе зилэр
ильэси 100 ыкчи AP-м и Пар-
ламент зызэхащаагъэр ильэс 30
мэхъүх.

МЭХВҮХ.
Владимир Нарожнэр игуулэү журналистихэм къафэгушуагь. Йофэу ахэм атьэцак!эрэм хабзэмкіи обществэмкіи мэхъанэшхо эзри!эр хигъэунэфыкы!игь. Цыфхэм игъом къэбар шыпкъэр альягъэлсизэ, ахэр зыгъэгумэк!ыре йофыгъохэм язэхэфынк!е, дунееплтык!е тэрэз

яһенімкі тапекі чанеу тоф ашһэнеу, яғыхъағъехъем ахагъехъонеу журналистхэм къафэлъеыагъ.

Шэуджэн Тембот депутатхэм ац!кээ журналистихэм шүүфэс къарихыгь ыкймы охьтэ къинэу тызыхэтийн хабзэмкийн обществэмки мэхъянэшко зиэ! иофшэныр зэрифэшьушаашу ахэм зэрагацак-кээрэв къыыугь. Нэүжым АР-м и Парламент ильэс 30 зэрэхьурэм фэгъэхыгьэ творческэ зэнэктокью зэхашаагьэм к!к!еу къытегушиагь. Журналистихэр ащ чанэу хэлэжжээнхэу къяджагь. Аш нэмийк!еу, ильэс заулэ

хъугъэу хэбзэ күлүк्कур ялэпылэгью ныбжыкцэхэм шлэнгэе зыщызэрагчэгтэйрэ научнэ организациехэм азы-фагу Урысые зэнэкъокью «Моя зако-нотворческая инициатива» зыфиорэр рагчэклокыгъ. Аш теклонгэе кыышы-дээзыхыгъэ студентхэм рэзэнгыгъэ тхыль-хэр аритыжыгъэх.

Аш нэмэлкэй лэнъянькъо зэфэшьхъаф-хэмкэ къаэщыгэ журналистхэм ахьщэ шүхъафтынхэмрэ дипломхэмрэ комите-тый арityжыгызъех. Ахэм аышц тиофшигэйкоу, «Адыгэ макъэм» иредактор шъхъаэ игуадзэу Мэшлэкъо Сайдэ.

ГЪАЖЭ Хъэзрит: «Республикэм федэ къызэрэфэтхьыштым тыпыльышт»

Пшъэдэкыжьэу ыхырэмкэ гъунэпкъэ гъэнэфагъэ зиэ обществэу «РЗК «Ресурсым» хахьэу ООО-у «Ставропольский бройлер» зыфиорэ площадкэ ин Кощхаблэ кыышызэхыгъэу тоф ешлэ.

щатырэ уахътэр заухыкіе, зыщаукіыштхэ цехым ащэх ыккі лыр Iуагъэкы, – elo
Хасит.

Хъэзрит.
Чэтыхъяехэм арагъэшхырэ Йусыр «РЗК «Ресурсым» ипредприятиеу «Адыгейский комбикормовый завод» зыфилоу Джаджэ дэтым къаlэкъягахъэ. Цеххэм ачлэт Іэмэ-псымэхэр къэх, автоматикэ шыкълэм тетүү lof ашлэ. Зэклэмки мышн нэбгырэ 82-мэ lof щашлэ, гурьтымкээний орчнан ялан хөгжлийн 22—25%

лэжькапкэу ялэр сомэ мин 30 — 35-рэ.
— Непэ Урысыер штэмэ, чынпэ
күнэу зэртыр дэгью кыдгурэо. Арэү
щитми, тыгу дгъэкодырэп, зыпари
перьюхуу кытфэмыхуу тиофшлэн
льытэгъекуватэ. Зэигьтэйсъягум чэтү-
жые мин 246-м ехуу кыхеубытэ. Ахэр
псаоу къэдгъэхүнхэмкэ планэу тиэр
процент 96-рэ мэххумэ, процент 98-кэ
тэгъэцакэ. Тхамэфэ 20 фэдизрэ ахэр
къэтгэгъунэх, нэужым зышагъэкцышт
площадкэм етгани ахэр тхамэфэ 41-рэ
щаыгъых. Площадкэр Коцхъаблэ кызы-
ышызээутхыгъэм щыублагъэу тюгью-
гогто чэтүжыхеэхэр итшыгах. Гъэтхапэм
и 22-м ящэнэрэу идгъэтэйсъягъех.
Гурытымкэе къэллон хъумэ. Ильэсым

Аш именеджерэу Гъажэ Хъэзрит къы-зэртфилотагъэмкэ, «Ресурсыр» организа-ция инэу щыт ыкли лъэныкъо зэфэш-хъафхэр аш къызэлгүйеубытых: къэгъэкынырып, чэтхъуныр, мэкъу-мэшыр, псэольшыныр. 2021-рэ ильэсым мэзаем Кощхаблэ къышызэуахыгъэ ООО-у «Ставропольский бройлер» зыфиорэр зыфэгъэзагъэр чэтхъуныр ары.

Хъэрээт къызэриуагъэмкэ, чэтхуным ыльянтыкъокэ предприятиер ышагъэссыгэ чынпээр хъопсан! эу зэрэшгырт къыгэдальти, Коцхъаблэ площадкэр къыщызвэуахыг. Ильээ заулеклэ узэкэлэбэжьмэ, мы чынпээр чэтэхъю фабрикеу щытыгъ, псэуальзэу къызэтенагъэхэм язытет мыдэгъушуагъэми, ахэр иклеры-кээр зэтырагъэпсихъажыгъэх.

— Зеклемки корпус 20 кызызэутхы-
тъю йоф ашэ. Чэц-зымафэм кыклоц
кыраштыгэе чэтүжьеихэр кытфащэх,
атакъэмрэ чэтүмрэ зэхэтэмыгхажьэхэй
шхъафэу корпусхэм арэтэгтэйсихъэх.
Ахэр мэфи 140-м кыклоц тэгъашхэх,
ящыклагъэр ятшышлылэ. Уахтэр кызыз-
сыкылэх эхэр зыщагъэклэцыщтхэ площадкэ-
хэу станицэу Кавказскэм ыкыд Коре-
новскэм адэтхэм ашэх. Кіэнкіэр кызыз-

игъэт!ысхъагъуиту тэшы, — къы!уагъ
Гъажэ Хъэрзит.

Площадкэм именеджер къызэриуа-
гъэмкэ, йошлакюхэм ащыкIехэрэп,
къаштагъэхэм зэкIеми Іепэлесэнэыгъэ
аҳэльзү ялшьэрьлхэр агъэцакхэ. Кош-
хъаблэ нэмыкIэу мыш фэдэ площадкэхэр
Мыекьюапэ ыкIы Хъакурынэхъаблэ ад-
тых. Яофис шъхъалэ Шытхъалэ шы.

Хъээрит Къэбэртэе-Бэлькъяар Республикаам ит къуаджэу Псыкод 1980-рээ илъэсым къыщыхыг. Къэбэртэе-Бэлькъяар мэкъумэм акаадемиер къуухыг. Ишлэнгъэхэм ахигъэхъонэу Англием агъакли, илъеситло ашт къэтыг. 2006-рээ илъэсым Владикавказ мэкъумэм униситетым мэкъумэм шлэнгъэхэмкэ кандидатыц!эр къышигъэшьыпкъэхыг. 2013-рэ илъэсым Ростов дэт «РЗК «Ресурсым» илофш!эн щыригъэжьаг, нэүжым 2014-рэ илъэсым агроном-технолог һэнат!эр къыратыг. Ашт илъеситло иоф щишлагьэу, Ессентуки агъэкъулагьыки 2021-рэ илъэсым нэс менеджерэу иутыг. Ыгги үпсийт етыгъэу, щытхуу хэлъэу илофш!эн зэригъэцак!эрэм зэхэшаклохэм гу льати. Кошхабдэ шагаан

псыгъе площадкэ иным пәщэныгъе дызэрхъянеу къагъекуягъ. Зоотехникым ыкін ветеринарием афеджәкъи, диплом къыдыхыгъыгъ. Мәкүмәш шә-ныгъәхәмкіә кандидат. Илоштагъе уасе кыифашы «Мастер своего дела», «Открытие года» зыфиорә щытху тхыль-хәмкіә къыхағъеңиң. Хъәзрит унәгъо дахә ил, ишъхъәгъусәрә ежыррә сабы-иц зәданлы.

— Айғеим сыйқыщымыхъугъэми, Ioф щысшләнр кын къысщыхъугъэп, а зы лъэпкъым тышыц, зэкіэми тыадыг, бзэмккі дэгъоу тызэгурэо. Коллектив дэгъу къызэрэугъоигъ, сигуапэу Ioф адесшлә, ашккэ зыпари гумэкыгъо щылел. Тапеккі къиниғъохәм тыкъамы- гъаштэу Ioвшләнным зередъэхъуштым, республикәм федэ къызэрэфэтхъыштым тыптылышт. — Къынугъ Гъажэ Хъэрзит.

КИАРЭ Фатим.

Анахь дэгъухэм ашыщ хъугъэх

Программированиемкэ Дунэе студенческэ чемпионатэу «ICPC» зыфиорэм Адыгэ къэралыгъо университетым икомандэ хэлэжьэшт. Мэллыльфэгъум и 12-м — 13-м ар къалэу Санкт-Петербург щыклошт.

Приволжскэ, Къыблэ ыкыи Темир Кавказ федеральнэ шьольырхэм ашыщ командэ 450-рэ ашт хэлэжьэнхэу лъёу тхыль къатыгъ, ахэм командэ 60 къахахыгъ.

Финалныкъом командэ 23-рэ ихъагъ. Ахэм ашыщых Адыгэ къэралыгъо университетыр, Казанска ыкыи Къыблэ федеральнэ университетхэр, Нижегородскэ, Пензенскэ Саратов-

скэ, Волгоградскэ къэралыгъо университетхэр.

Адыгэ къэралыгъо университетым икомандэ хэхъагъэх студентхэу Анна Неопрятнэр, Александр Кузнецовыр ыкыи Владимир Верденкэр. Апэрэ турым изэфхъысыжхэмкэ ахэм ящэнэрэ шъуашэ зинэ дипломхэр къафагъэшьошгъэх.

Командэм итренерыр АКъУМ икафедрэ ипащэу Алый Марат

ары. 2004-рэ ильесым къыщетъягъэу ар зипэшэ купхэр программированиемкэ дунэе чемпионатым ифиналныкъо тьогогуи 5 ихъагъэх.

«Тистудентхэр мыш фэдэ проектихэм зэрахэлжэхэрэм шлгъэ ин пыль. Чемпионатым теклонийгъэ къыщидэзыхыгъэхер урысые ыкыи дунэе IT-компаниехэм юф ашашэн амал яшт», — elo Алый Марат.

КІэлэеджакІохэм ашІогъэшІэгъон

Урысые гъесэногъэ проектэу «Урок цифры» зыфиорэм Адыгеир хэлажьэ. Гъэтхапэм и 10-м къыщетъягъэу мэллыльфэгъум и 10-м нэс ар щышт.

Республикэ естественнехьисап еджаплэм игъесэногъэ Гупчэу «IT-клуб» зыфиорэм урокыр щыкыагъ. Мыекъуапэ илицееву N 19-м икіэлэеджаклохэр иофтьхабзэм къеклонлагъэх, республикэм ирайонхэм арьт гурьт еджаплэхэр онлайн шыкыем тетэу хэлэжьагъэх. Квантовэ компьютерыр зэрэвхэлльыр, ашт шуауагъу пытырь, ишъэфхэр ныбжыкыкхэм зэргъяшыагъ.

«Урок цифры» зыфиорэр гъесэногъэ проектэу щыт. Ашт ишүауагъэкэ, технологическе компании анахь дэгъухэм кіэ-

лэеджаклохэм шіэногъэ арагъэгъотын амал ѿй, цифре шыкыем тетэу гъэпсыгъэ экономикэр зэрагьашэ.

АО-у «Цифровая экономика» зыфиорэр, УФ-м цифре шыкыем хэхъоногъэ ышынымкэ, зэпхыныгъэмкэ ыкыи коммуникации жууѓемкэ и Министерствэр УФ-м просвещениемкэ Министерствэмрэ иофтьхабзэм къещакло фэхъугъэх.

— Цифре шыкыем тет гъесэногъэ епхыгъэ иофтьхабзэу зэхаттэхэрэмкэ мыр я 8-рэ урок. КІэлэеджаклохэмкэ ар гъашшэгъонышт, квантовэ фи-

зицэр зыфэдэр, компьютерыр зэрэбгэфедштэр альэгъущт. Джырэкіэ Росатомым ишүауагъэкэ квантовэ дунаим хэшшик фитил, квантовэ зэхэлхъяныр, зэхэхъяныр ыкыи нэмькэ лъэнэхъянохэр тэшых. Къыткіэхъяэрэ лээжжэм ар ашлэн фое, — elo Гупчэу «IT-клуб» зыфиорэм ипащэу Алый Марат.

«Урок цифры» зыфиорэр иофтьхабзэр кіэлэеджаклохэм гъэшшэгъонэу афызэхашаагъ. Квантовэ компьютерыр зэрэбгэфедэн плъекыищтэр къизылтыкырэ видеоролик кіэлэеджаклохэм къафагъэлэгъуагъ.

Нэужым иофшіэнхэм ауж ихъагъэх.

— «Урок цифры» зыфиорэм ятонэрэу сихэлжъэ. Блэкигъэ иофтьхабзэр лъэшэу сугу

рихыгъэти, джыри сыйкэкыагъ. Мы лъэнүкъомкэ сишненогъэхэм ахэзгэхъошт, — elo лицееву N 19-м икіэлэеджаклоу Михаил Назаренкэм.

Зэфхъысыжхэр къэнэфагъэх

Мыекъопэ къэралыгъо технологическе университетым предмет зэфэшхъафхэмкэ олимпиадэхэр зэхещэх.

Ашт хэлажьэх гурьт еджаплэр къэзыуухырэ кіэлэеджаклохэмрэ гурьт сэнэхьт зызызэрагъэгъотыр учрежденихэм ястудентхэмрэ. Мы ильесым хысалымкэ, урысбээмкэ, физикемкэ, химиемкэ, обществознаниемкэ, биологилемкэ ыкыи тарихымкэ ныбжыкхэм заушштэгъ.

Предмет зэфэшхъафхэмкэ зэхашэрэ олимпиадэхэм мэхъанешхо я. Зыкі къэралыгъо уштынхэм языфэгъэхъазырынкэ яшуаагъэ къызэрэкрөрэм имызакью, яшынэгъэ зэрэпхыщт сэнэхьатым икъыхэхынкэ іэлпүэгъу къафэхъу.

Мыекъопэ къэралыгъо технологическе университетым ёзызэхашгъэхээ олимпиадэхэм Мыекъуаджэхэр агаэшшуагъэх.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ДЕЛЭКЬО Анет.

Театрэр, щыІэнныгъэр

Насыпыр тыгъэм пэшІэты

Республикэм и Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахимэ ыцІэ зыхырэм «Къэзыгъэзэжырэр Тхъэм ештэжы» зыфиорэ спектаклыр кыщагъэлъэгъуагь.

Абхазым, Адыгеим искуствэхэмкэ язаслуженнэ юфышшэшхоу, режиссерэу Нэгъой Инвер пьесэр ытхыгъ ыкы таатрэм щигъэуцугь.

Шулъэгъум, ныбжыкІэгъум, сэнэхъатым икъыхэхын афгъэхъыгъэ спектаклым уегъэгупшиш, уегъэшхы, зэфхыхы съжхээр уегъэшхы.

Артистэу Хъакый Анзаур Батмызэ ироль къешы. ИныбжыкІэгъум пшъашьэ къопцэ ишыгъэ дахэу Марет шу ытъэгъугь. Гум щыц хъульгъу ытъытштыгь, ау инасып къыхыгъягь. Пшъашьэм артист сэнэхъатыр къыхихынэу зэрэджэрэр Батмызэ зызэхехым, унагъо зэдэргялэнэу фэежыгъягь. Кланэр къалэм щыпсэунэу къуагъэ, бизнесым хэхъагь. Ильэс 20-м къышымыкІэу юф ышшагь, къышэтхыху. Арэу щытми, шъяэгъусэ ишпышь, ыгукэ рэхъатырэп. Къыгъэхъэгъэ ахъшэм щыц ышыпху икъалэ тыритхэнэу унашьо ешы...

Батмызэ дахэу, къеклоу зе-

фапэ. Джэнэ фыжыр щыгъ, иныбджэгъухуу чылэм дэсхэм алокІэ, упчэжъэгъу ешых.

Адыгэ Республикаем изаслуженнэ артистэу Ахъмэт Артур ныбджэгъум ироль къышызэ, щыІэнныгъэм еплъыкІэ зэфэшхъафхэр фыуеъшхых. Батмызэ ар дэгүүшээ, хэкыпшэхэм альэхъух. Батмызэ ышыпхью Сачнэт, Адыгэ Республикаем изаслуженнэ артисткэу Хъэлаштэ Саныет ролыр къешы, зэдэгүүшгэгъухэм ахэлжакь. Хэт сыд къыуагъэми, Батмызэ ишулъэгъу щыгъупшэрэп, Марет ынэгу къекырэп.

Гэшэгъоныр Марети дэмыкъуагъэу зэрэпсэурэр ары. Ролым артисткэу Къэмэш Разыт псе къыпигъэгъэгъе къодыеп, гукэ ухещэ. Артисткэм амалеу ыгъэфедхэрэм зэу ашыц за- лым чэсхэм къызэрзяупчырэп, хэкыпшээ зэфэшхъафхэр зэрэшшы.

Марети иапэрэ шулъэгъу щыгъупшагъэп, ау сыдеуштэу ар хульфыгъэм (Батмызэ)

риошта? Марет ригъэджэрэ студентхэм ашыц юфым къыхэгъэлажьэ, артисткэр Тхъэркуахъо Марджэнэт. Пшъашьэр игъусэу Марет ныом фэдэу зефапэш, Батмызэ локІэх.

Гум икъирэ Тапл фабэр Марет рещэкы Батмызэ. «А тян», ылозэ Батмызэ дэгүүшээ ныом. Марет дэеу зэхихуу къызэриуагъэр Батмызэ ышшошь хъугъэшь, мэкъе іэтигъэкэ ныом еушьни.

Режиссерым ишулъшагъэ мы пычыгъоми дэгъоу къышэлъягъо. Спектаклым уигъэшхызэ, ургэгупшиш, Батмызэ икъе- щэнэу ылъытэрэр къышэжхырэп. А уахтэм артисткхэу Р. Къэмэшымрэ М. Тхъэркуахъомрэ комедием ижанрэ ухашэ, уагъэшхы, гум ихыкырэм итамэ зэрэбгээорышшэштэм уакыфещэ.

Артистхэу Болэкъо Адамэ, Дэмэлэ Казбек, УдыкІэко Ислъам къашыре рольхэр хульгэ-шагъэхэр зээзыххэрэм ашыщых. Орэд къыоштми А. Болэкъом уегъэгушо. Артистыр артист зыширэ нэшан-нэхэм зэральххурэр къыхэшь.

Орэдым иджэмакъ

Композиторэу Лылужуу Къэлэшьо ыусыгъэ орэдхэр шулъэгъум фэгъэхыгъэхэ къодыеп. Гур шулъэгъум ыбзэкэ къагъэгүшь, орэд къырагъяло.

Яшулъэгъу тигъэм пэшэ- тэу, янасып зэдагошын альэкынштэу артистхэм орэдхэр агъэжынчых. Батмызэ ыгу ихыкырэр къытотэнэм фэхъазырэп, еж-ежырэр зеубыхжы.

Мылтуу, Іэнати зиэ цыфыр режиссерым сценэм къышегъэ-

лъагъо. «Бизнесым пылъым зиубыхжэу зэхэхыхыга?» зыфэ- пошт упчээр шхъэм къехъэ. Режиссерым хэкыпшэшу къыгъотыгъэу тэлъытэ. Уигъэшхызэ, шулъэгъу къабзэм, насыпым итамэ зэрэбгээорышшэштэм уакыфещэ.

Сачнэт икъали артисткэ шульшээр шу зэрильгэгъэм лэ- ухжэр зэрипхыхэу тэлъытэ. Зэрэхъурэмкэ, Батмызэ изакъоп артисткхэм япсэлхыхэрэр. Сид фэдэ шыкла къагъотырэр? Батмызэ хэштэйкы...

Артистхэу Хъакый Анзаур, Тхъэркуахъо Марджэнэт, Ахъмэт Артур, нэмыкхэм ярольхэр къашыхээ, студентхэр зыщеджэхэрэр, зыышпсэухэрэр, щыІэнныгъэм чыпшэ щырляэр нахышшоу зэбгъашхэхэш пшоигъо охуу. Къэлэе гаджэу Марет ишулъэгъу фэкюнным фэш студенктэм щыІэнныгъэм ролыр къышчиши, іэпшэгъу къызэрэ- фэхъуягъэр пшысэм фэдгъадэрэп, щыІэнныгъэм икууплэ ухещэ, цыфхэм язэфыщытыкэхэр къегъэлъягох.

Батмызэрэ Маретрэ шхъэ- гүйсэ зэрээфэхъуягъэхэм ис-кусствэм ыбзэ бай дэдэу зэрэштыр къеушыхаты. Шу-

къыбдэхъунэу уфаемэ цыфхэм уяупчыным, ныбджэгъухэм уядэуным, ор-орэу угупшишсэнэм ямэхъанэ артистхэм къагъэлъягъон альэкыгь.

ЕплъыкІэхэр

— Спектаклым уегъэшхы, угу къеэты, уегъэгупшиш, — къытиуагъ Къэзэнэ Мулиэт. — Сипшэшшэгъухэр сигүсэхэу сеплъыгь, артистхэм тафэрэз. Театрэм джыри тыкъакло тшо-игъуу тэклижы.

— Ятлонэрэу къэгъэлъягъоным сеплъыгь, — къеуватэ республике общественнэ движение «Адыгэ Хасэм» хэтэу, Урысъем, Адыгеим язаслуженнэ тренерэу Хъот Юнис.

— Тиадыгабээ нахыбэрэ зэхэтхы тшоигъу. Артистхэр гум риххэу фэпагъэх. Спектаклыр щыІэнныгъэм къыхэхыгъэу тэлъытэшь, къалэу, къуаджэу ар зыышхъуягъэр къатшэ тшоигъоу тэ, театрэ зикласэхэм, тыззупчыжы. Зичэзыу къэгъэлъягъонхэм тяглын тимурадэу тыззубгырээжы. Къэзыгъэзэжырэр Тхъэм зэриштэжырэр режиссерым дэгъоу къызэуихыгъэу сэлъытэ.

Искусствэр — тибаинигъ

Языгъэпсэфыгъо шыІэнныгъэм рапхи

Къэралыгъом щыпсэурэ лъэпкъхэм яискусствэрэ якультурнэ къэнэрэ я Ильэс фэгъэхыгъэу «Культурнэ зыгъэпсэфыгъохэр» зыфиорэ юфтхабзэр Урысъем щыкъуагь.

— Культурэм иофтшаплэхэм ильэсир лъэпкъхэм яискусствэрэ якультурнэ къэнэрэ я Ильэс. Лъэпкъхэм, лэууххэм язэфы- щытыкъэхэр гээптигэхъэм творческэ купхэр чанэу хэла- жъях.

Республикэ филармонием и Къэралыгъо оркестрэу А. Шипитко ыцІэ зыхырэ «Рус- ская удалым», дирижерыр Блэ- гъюжъ Юнис, композиторхуу Андрей Петровым, Геннадий

Молодцовым, Муслим Магомаевым, Михаил Самойловым япроизведениехэр къыригъэ- ляура.

Хэгъэгү ыкы дунэе зэнэкъуухэм ялауреатэу Анастасия Истамуловам, артистэу Николай Никишиным урыс лъэпкъ орэдхэр къыхадзагъэх, оркестрээр адежъуугь.

Адыгэ Республикаем инароднэ артисткэу Нэгъой Маринэ, дунэе

зэнэкъохъем ялауреатхэу Теуцожь Бэллэ, Сергей Трутневым классикэм хэхэгъээ произведенияхэу Петр Булаховы, Исаак Дунаевскэм, Имре Кальман аусыгъэхэр къыуагъэх. Дунэе зэнэкъохъем ялауреатэу Сергей Пособиловым флейтэмкэ орэдышьор ыгъэжъинчыгь.

Дунэе зэнэкъохъум Гран- при къыщидэзыхыгъэ Набэ- къо Бэлэ фортипианэмкэ орэдышохэм къадежъуугь.

Филармонием иэстрадэ ан- самблэу «Ошутенэм» урысы- бзэки, адигабзэки орэдхэм таригъэдэуугь. Адыгэ Республи-

ликэм изаслуженнэ артисткэу Даутэ Сусанэ композиторэу Хъэлако Алый ыусыгъэ шулъэгъу орэдэрэ адигабзэкэ узылэпищэу къыуагь.

Мамхыгъэ Маринэ, Юрий Конжиним, Жарэкъо Руслан, Хъазэшыкъо Мосэ, нэмыкхэм хэгъэгү, шэжжым, шулъэгъум афгъэхыгъэ орэдхэр къызэ- далаугъэх.

Концертым ыпкэ амьтэу еплъыгъэх. Искусствэр зышо- гъэшэгъонхэр артистхэм бэрэ лэгү афытеуагъэх. Лъэпкъ шэжжым, культурэм ятарихъ нахышшоу зэзигъашшэ зышлонхэм альэгъуягъэр маклэп.

Нэкъубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛН Нурбый..

Адыгэ литературэм итарихъ щыш

Черкес (адыгэ) литературоведением ильгэсэхэшүү филология шэныгъэхэмкэ докторэу, профессорэу Хьолпсэрэкъо Хъызыр хигъеунэфыкыыгь: «Литературэр гупшысаклэм иштошеш шхъял, тарихъ юфышху, ащикъэхъун зэпхыгъэр лъялкымъ иакъыл къеуущыгъэ хэгъэхъогъэнир, итарихъ пшъэрэйлъ къынгурулоу лэжъэнир ары».

Адыгэхэр бэрэ тхакІ ямыІеу щылагъэх. Цыф гъесэгъэ-еджатхэхэм ыкы динлэжхэм хьары-фыльэхэр, буквархэр къыдагъэклихэу къыхэкыгъ, ау ялоф лъынклотагъэп. Совет хабзэр загъеузум ыуж адигэхэм ятхыгъэ литературу хагъэхъон амал ялехъугъэ. Шъхъэлэхъо Абу етхы: «УбзэкІ тхыгъэ литератуурэр шхъэми гуми псынкІеу анэсү, клочшшу джарэу хэль. Ащ фэдээ литератуурэр зыкъыозгъэгъотырэ нэфышхор зыхэль. Аши изакъоп. Убзэ зэкІе лъэпкыым ищылэ-кіэ-псэукІе къебгъэльэгъонымкІе лэмэ-псымэ лъэш мэхъу, лъэпкъ художественнэ гупшысэм зыкъызэлихынымкІе пшхъап».

Адыгэ литератуурээр литератүрэ ныбжыкылэхэм ахалтытэ. Аш лъапсэу илэр пстэумы апэу фольклорыр ары, аш къыгоуцох лыыхъужь эпосэу «Нартхэр», тхэкло-просветительхэм ятвorchествэ, урыс классическэ литератуурээр. Фольклорыр ары езгъэжъэгъэкээ тхаклохэм яапээрэ произведением ясюжетхэр къызахахыщтыгъэхэр. Апэрэ лъэбэкъухэр зыдзыре литератуурэ ныбжыкылэмкэ урыс классическэ литератуурэм ишапхъэхэм мэхь аланчыгъял, ары стүльчицээ

Хыгээ литератуур ёшыг эзэрхүгъэр, алар художественне произведенияхэр ёшыгынгээмжи, ехь адигэ лъэпкыымки хыгээ-шлэгээ иныгь. Лъэпкы литературэм икъежьапл ёштыгъэх Цэй Ибрахим, Клэрэцэ Тембот, Хъаткъо Ахымэд. Революцием икъежьагыум Цэим статьяхэр, очеркхэр бэу ытхыщтыгъ, ахэм лэжьэкло цыфкызыэркюхэм яшылакл зэрэкниыр къащыриотыкыгь. Алар художественне произведенияхэр тхэкл шапхъэхэр, іэнпэлсагаар

Цыф лъэпкъ пэпчъ ежъ илитеатурэ и!, ашкэ художественэ гупши сэр, дунэеоплык|эр кыреотыкы.

икъо зэраалкыемылтым къыхэ-
къеу фэнкыкуагъэхэр ялэу къы-
дэккыщтыгъэх, а зэкэ къини-
гъохэм япхыгъагъэх. Ау джада
апэрэ тхыгъэхэм зыкъызыэрэзэ-
луахыщтым лъэпкым ышъхъэ-
къырыкъоштыр, художественнэ
гүшүйэм лъапсэу ыдзыщтыр
елъытыгъагъ. Псэлъэ зафэр,
хэутыгъэ гупшысэр лъэпкым
ишкылэгъагъ.

Урыс тхэкло цэрыйлоу А. М. Горькэр Урысыем ильзепкызыбэ литератуур лъапсэ фэшыгъэныбэ, егъэжээндээ тэрээ илэнэм фэгъээ зэгъагь, аш къэхъүщ-къэшлэштийр ышшэрэм фэдагь: «...Целая новая литератуурэ создается у народов Кавказа, у черкесов и осетин... Я убежден, что сотни писателей, прозаиков и поэтов, которые выступают теперь впервые на литературном по-прище, станут через пять-девять лет блестящими стилистами...». Үлжылоу Темир Кавка-зым ихудожественнэ литератуурэ баеу зыкъэззыштагъэм, тхэкло-иенпэлэсэ үшүм игуушылхэр кыгъяшылкъэжыгъях.

кыгъэштыккэжыгъэх.
Анахъэу аналэ зытетыгъэр
ныбжыккэхэр творчествэм фе-
щэгъэнхэр ары, мышкэ тхаклохеу
Т. Кэращэм ыкы А. Хъаткъом

лофышко ашлагь.
Адыгэ тхыгъэхэр щылэ зэрэхурэм, тхэным фэшагъэхэм япчыагэ зэрэхахьорэм творческэ klyuchlэхэр зы шыгъэнхэр, нэмүккэу къеплон хьумэ, тхэкло организациер зэхэштгээн зэрэфэе гупшийэр кыгъяа ущыгъагь. Пролетарскэ ыкли мэкъумэш тхаклохэм яа 1-рэ зэхэсигъю

1927-рэ ильэсүм мэлยльтфэгүүм и 9 — 13-м щыгагь. Аш унашьо щашыгыагь амал зэрилкэл литературнэ движением зыкье- гъяэлтигъяэним тох дашлэнэу.

1928-рэ эйлэсүм гэхтэхам
я II-рэ краевой конференции
зэхацгаагаь, аш адыгэ тхаклохэм
якуп хэлэжьагаь. Мы ильэсүм
имэкьюогу «Адыгейская асо-
циация пролетарских писате-
лей» зыфиорэр зэхацгаагаь. Аш
усаклохэм, тхаклохэм япроизве-
денихэм куоу аштыгушыга
гэхъ, яллитературнэ Ыспэлэсэнгээ
кэслтиг сунум стүпшиг суу. Йоф

Адыгэ литературэд
литературэ ныб-
жысыкІэхэм ахалтытэ.
*Аиц лъапсэу иІэр пстэу-
ми апэу фольклорыр
ары, аиц къыгоуцох лы-
хъужь эпосэу «Нарт-
хэр», тхэкІо-просвети-
тельхэм ятворчествэ,
урис классическэ лите-
ратурэр.*

дашлагъ. 1932-рэ ильэсүм гъат-хэм Адыгэ тхэкло организацием изэхэцэн фэгээзэгт комитет агъенэфагъ. Аш пащэу илаагъэр Клэрэцэ Тэмбот, игуадзэр — Хяктыо Ахьмэд, секретарыр — Цэй Ибрахим.

Я 30-рэ ильэсхэм адыгэ
литературэр ихэхъоныгъэк!Э

льеоянкәхэм анэсигъ. Тхаклохэй Т. Кәращэм, А. Хъаткъом М. Пэрэныкъом, И. Цэим тхыль-еджэхэм зэльашэхэрэ Д. Кэстнэр, Ю. Лъаустэнэйр, А. Еутыхыр Къ. Жанэр, А. Хъэдэгъялээр нэмыкхэри къагоуцуагъэх Адыгэ тхаклохэм япроизведениехэр журналэй «Революция и горец», гъээтхэй «Молот», «Советский Юг», мыхэм анэмькхэм ми къашыхаутых. Амал кълацэющылэр зэкэ творческе ювшлэнным фэгъээзгъяль. Тыгъэгъэзмазэм 1936-рэ ильясым Адыгэ им итхаклохэм ныки ашугум яз

им итхакиохэм ыкki ашулхэм я
I-рэ Зэфэс Мыекуяапэ щылгаг.
Я ХХ-рэ ллэшлэгүм ия II-рэ
ныкьом адыгэ литератуэр худо-
жественэ-тематикэ лъэнкыуа-
клем тэуцуагь. Анахь гупшиысэ-
шъхьаалу атхыхэрэм апхыращын
фэягъэр революцием, дээ ыкки
джыре щылаклем япхыгъэ темэ-
хэр ары. Блэктыгъэ ллэшлэгъу
хъулье-шылгъаэхэм ахэр кыапкыы-
рыктыгъэх. Непэ адыгэ лъэп-
кым ушьягъаэу, зэдиштуу поэзии
бай ил. Философие куу ыкки
диризмэгъэ ин ахадь. Хь Бэрэ-

лиризмэгъэ ин ахэль Хь. Бэрэтарым, И. Мэцбашыэм, Н. Кьюекьом, Къ. Къумпылым, Р. Нэхайм, Н. Бэгъым, М. Лыхасэм М. Емыжым яусэхэм. Лъэгэпэй иным нэсигъ тарихъ прозэр Іашынэ Хъазрэт, Еутых Аскэр Коцбэе Пщымафэ, Щэшлэ Казбек, мыхэм анэмыкхэми ли-

рическэ повестым литерату-
рэм чынпэ щыфашыгъ. Про-
зэм игъезгэхъ инхэр Т. Клэра-
щэм, Ю. Лъэустэнэм, Д. Кэ-
станэм, П. Коцбайм, Н. Къуе-
къом, Ю. Цуекъом, Хъу. Хъур-

мэм ятвортчествэ вэ ехыгъ. Непэрэ мафэм лъэпкь литератуурэр алжэмы, альбай И. Мэшбашээм, Н. Гъукэлым, Ш. Къумкъом, С. Гутээм, З. Хъакъунэм, А. Къуекъом, Т. Дэрбэм, нэмыгкхэми. Драматургием ыкыл кэллэццыкыл литератуурэм хэвшын кээн заштэ.

Лъэпкъ литературам ихэхьоныгээ, аш итариихъ изэгэшэн укытегүшүүлээ, къыхэбгээшүн фаер адыгэ диаспорэм ихудожественнэ күн тоф зэрэдашлэрээр ары. Адыгэ литературам итариихъ дэгүү дэдээр зышшэштигэ Шъхъэлэхъо Абу литературнэ диаспорэм дэлжэгэйэн, зэхэфыгээн, зэгэшшэгэйэн фаеу ылтыгэштигэ, а зэкэе ухумэгъэнным ыкйи лъэпкъ гушхъялэжжигэйэм хэгъэхъэгъэнним мэхъянашхо ритыштыг.

Мэхбэнэшхо ритыгтэйгээ.

Яушэтын Иоффшаэрэхэмкээ литератуурээр агьебаигээ А. Шхьэллахъюм, К. Щашээм, Р. Мамыим, Т. Цуамыкьюм, У. Пэнэшум, мыхэм анэмыкхэми. Литератур-роведениемкээ гэзагээв нахь ныбжьыкхэми Иоф ашээ, кан-дидат ыкы доктор диссера-тичехэр лъэпкээ литератуурэм итемахэмкээ атхых.

Ары, непә тызэрыгушхон Йоффшлагъ ти. Лъэпкъ литературам зэкѣ жанр эзфешъхвафхэмкѣ гъэхъэгъе инхэр ышыгъэх, чъэпхъыгъе. Ащ ищыс произведениябэ къыззэрэдэкъыр. Адыгэ тхыгъэ литературе ныбжыкъэм охътэ къэкъым къыкъоцл лъэпкъ культурэм игушъхъэбаиныгъеэ илъэс минхэм ашыпсыхъягъэхэр зыхища-гъэх, анах художественн ли-тературе чъэпхъыгъэхэм яопыт къыззифигъэфедээ, я XXI-рэ лішэлгъум пытегъэ-теубытагъэ хэлъэу хэуцуагъ ыкыг игухэль инхэр зафэр дхырещых.

Литературэм хөхьоныгээ ышынын фэорышлэрэ тхэкю организацье заулэмэ республикэм юф щашэ, Адыгэ республикэ тхыль тедзапы тиl. Адыгеим итхаклохэм я Союз илъэк-амалкэ литературнэ-художественнэ журналхэу «Зэкъошыгь», «Литературная Адыгея», «Жъо-гъобын», «Родничок Адыгеи» зыфилохэрэр кілэццыкүхэм апае къыдэкъых, литературнэ сайтхэр агъэспсих, сэндаущыгэ зыхэлхъяр къыхагъяшых, зэнэ-къохуухэр зэхажэх. Зэкэл зэфэххысыжымэ, къыхэбгээшын пльэкъыщтыр тилитературе гушьхъэлэжжыгьэ байныгъэхэм яучумакю инау зараштыр ары

яухъумэкю инеу зэрээштэр ары.
Ситхыгъэ икіеух художествен-
нэ гүшүйэм осешу фэзышыгъэ
адыгэ литературоведэу, шэнны-
гъэлжэйэу Лъэпціэрышэ Хъали-
дэ игүшүйэхэр къыхэсэгъэхъо-
жы: «Литературэ тэ ти ыкки
ар литературэ дэгъу. Темыр
Кавказымкэ ар анах лъэшхэм,

ШЭУДЖЭН Тэмр. Филология шээныгъэхэмкээ кандидат, АРИГИ-м инаучнэ юфышыг шыхьа.

Театрэр, щыГэнүгъэр

«Шыу мафэм» апэрэу тепльышт

Адыгэ Республикаем и Лъэпкъ театрэу Цэй Ибрахимэ ыцэ зыхырэм спектаклэу «Шыу маф» зыфиорэр гъэтхапэм и 25 – 26-м кыщагъэльэгъошт.

Урысыем итхаклохэм я Союз хэтэу Дэрбэ Тимур ипьесэ техыгъэ театральнэ къэгъэльэгъонэр режиссерэу, Адыгэ Республикаем искустввэхэмкэ изаслужнэ йофышэшхоу Ем-клуж Андзор ыгъэуцуугь.

Тарихым къыхэхыгъэ хуугъэ – шагъяэу адыгэ шыум ехылэгъэ къэгъэльэгъоным хэлжъэрэ артистхэм ашыщхэм гущылэгъу тафэхъугь.

Гъэтхэпэ мазэр шуклэ тыгуу

къэкъижьыщт. Адыгэ Ильэсыкэм имэфекл игъэкъотыгъеу хэдгъен нэфыкыгъ. Лъэпкъ театрэ зычэйт унэм гъэцэккэжын йофшэнхэр щаухи, пчэхэр къызэуахыгъягъ. Апэрэ къэгъэльэгъонуу театрэм «Шыу маф» зыфиоу Ѣзызахшэрэм тыхэлэжъэшт, — къытиуагъ роль шъхьаалхэр къэзышыхэрэм ашыщэу, Адыгэ Республикаем инароднэ артистэу Тхарькохъо Туцож.

Артистхэу Жъудэ Аскэрбый, Болэкъо Адам, Тхъэкъуахъо Марджэнэт, фешхъафхэм пье-сэр ашыгъашшэгъон. Нэмэц пишьашъяу Маргрезе ироль Тхъэкъуахъо Марджэнэт узылэшиштэу къешшы. Жъудэ Аскэрбыйрэ Болэкъо Адамрэ спектаклым лъэпкъ гупшиштэу хэлльым мэхъэнэ ин раты.

Адыгэ шыур зэуаклоу, хуун-каклоу Ѣзынгъэм къышаутэу цыфхэм бэрэ нахынпеклэ зэхахыщтыгъ. 1850-рэ ильэс, йоныгъу. Польшэр, Пруссие гүнапкъэ, Ловиц шъолъырым хэхъэрэ Скирнивиц Ѣзыэ урыс гарнizonым ихуугъэ-шагъэ пьевсэм ухещэ.

Адыгэ шыур ухумаклоу,

шыпкъэнэгъэм фэбанээс ина-мыс, ихэгъэгу, иунагъо къууху-мэнхэ зэрилъэккырэм, адыгэр хыыкумым зэрэщаумысырэм къэгъэльэгъонэр афэгъэхыгъ. Адыгэ шыур шульэгъу къабзэм гуклэ фэклон, насыпшо хуун, шыу мафэр насыпзехъэм фэб-гъэдэн зэрэпльэккырэм удхыхы, ургэгэгупшыс. Адыгэ дзэколплхэу Шумаф, Шъалихъэ, Бачмызэ, нэмыххэм спектаклым чыплеу Ѣзырээр, лъэпкъ шэжым куу зыышыгъэгъуазэ зышоигъохэр, театрэр зышоигъашшэгъонхэр къэгъэльэгъоным епльинхэу зэхэшаклохэм рагъэблагъэх.

ЕМТЫЛЬ Нурий.

АР-м и Лъэпкъ музей гъэцэккэжын йофшэнхэр ыкчи псэольаккэхэм яшын ыклем Ѣыфэклох.

2020-рэ ильэсэм къыщуубла-гъэу мыш ѹофшэнхэр Ѣыжъот: унэ шъхьаалэм ифэл-о-фашшэхэм ямызакъоу, музейм унаккэхэр къыгуагъэуцаагъэх: япкъыгъо угъоигъэхэр зыщагъэтэйлышт-хэр, унэ-къэгъэльэгъуаплэр, лэ-

пэшысэхэм яшынкэ псэуальэр, Адыгэ унэр.

Мы псэуальхэр зэккэ архи-текторэу Бырсыр Абдулахъ ипроекткэ ашыгъэх, 1993-рэ ильэсэм Лъэпкъ музейм иуна-кэу къызэуахыгъягъэри Быр-

сырыр ары зигупшиштэу къыхыгъягъэр. Мы мафэхэм музейр етиупшигъеу агъэккэжы, унаккэхэмкэ къэнэжыгъе ѹофшэн тлэкл-шьоклухэр псэоль-эшхэм гъунэм Ѣыклагъахъэх.

Музейм идириектор игуадзэу Шэуджэн Налмэс къызэрэтиуагъэмкэ, ѹофшэн шъхьаэ зымафи къагъеуцуугъэп, коллекти-вым иотделхэм зэккэми я-офышшэхэр электрон каталогым ямыткы-фонд зэрэхагъеуцощтэм дэлажжэх.

Гъэцэккэжын-гъэккэрэхэм ыкчи унаккэхэм яшын япхыгъе ѹофшэнхэр жъоныгъуаклэм ехууллэе аухыщтых. Гъэккэжыгъе ыкчи нахь зызыушшомбгүгүгъэ музейм ѹофшэн пидзэжыщ.

Музейм 2022-рэ ильэсэмкэ ѹофшэн ышэштыми ышхъэ къырихыгъ.

Къеклокырэ къэгъэльэгъонхэр АР-м и Лъэпкъ музей, хабзэ зэрэхуугъэу, нэмыхк музей

зэфшъяфхэм зэпхынгъэ пытэ адыри; ахэм мэхъэнэ инзилэ къэгъэльэгъон зэфшъяфхэр афагъэхъазырых.

Мэлтильфэгъум – мэкьюогъу мазэхэм «Этнографические этюды» зыфиорэр къеклокырэ къэгъэльэгъонхэр къалэу Геленджик ашшэт, аш ѹоф дэзышшэрэр этнографиемкэ отдельир ары.

«История государственности адыгов» зыцэ къэгъэльэгъоним археологиемрэ этнографием-рэккэ отдельхэр дэлажжэх, йоныгъом къалэу Москва ар къыщагъэльэгъошт.

«Эволюция вооружения адыг-

ского воина от древности до нового времени» зыфиорэр къалэу Казань шэклогъум, 2022-м — мэзаем 2023-м къыщагъэльэгъошт.

Ежэ музей къоцым мэхъанэ зилэ хуугъэ-шагъхэмкэ къэгъэльэгъонхэр Ѣызэхашщтых.

Теклоныгъэм и Мафэ ипэгъок къэгъэльэгъонимкэ музейм ипчэхэр къызэуихыжьыщых.

Мы жъоныгъок э мазэм археологиемкэ ыкчи чыюпсымкэ джыри къэгъэльэгъониту агъэхъазыры.

ДЗЭУКЪОЖЬ Нуриет.

Гандбол

НыбжыкІэхэм яупльэкІунхэр

Апшъэрэ купым хэт ныбжыкІэ гандбол командахэм гъэтхапэм и 12-м кыышыублагъэу зичэзыу ешлэгъухэр ялагъэх.

ЗэйукІэгъухэр

«Лада-2» Тольятти — «АГУ-Адыиф-2» Миекуапэ — 28:20 (11:10).

Тольятти щызэдешшагъэх.

«Адыиф-2»: къэлэпчъэутхэр: Чернициова, Скнарь; ешлаклохэр: Белозерова, Дэргушуа — 1, С. Морозова — 2, Къэбж — 2, Коваленко — 3, Казанджян — 2, Гильфанова — 2, Мельникова, Кожубекова — 5, Дринда — 1, Добарджич — 2.

«Лада-2-м» къыхэшыгъэхэр: Мусина — 5, Трлецкая — 5, Семайкина — 5, Федосова — 5.

Ятлонэрэ ешлэгъур

«Лада-2» — «Адыиф-2» — 34:16 (16:6). «Адыиф-2-м» къыхэшыгъэхэр: Казанджян — 6, Къэбж — 3, Гильфанова — 3, Добарджич — 3, С. Морозова — 2. Коваленко — 2.

хэр: Казанджян — 6, Къэбж — 3, Гильфанова — 3.

«Звезда-2» Звенигород — «АГУ-Адыиф-2» Миекуапэ — 27:22 (13:12).

«Адыиф-2»: къэлэпчъэутхэр: Чернициова, Скнарь; ешлаклохэр: Белозерова, Морозова — 3, Къэбж — 2, Коваленко, Казанджян — 5, Гильфанова — 3, Мельникова, Кожубекова — 7, Дринда, Добарджич — 2.

Ятлонэрэ

ЗЭНЭКЬОКҮР

«Звезда-2» — «Адыиф-2» — 30:26 (16:7).

«Адыиф-2-м» къыхэшыгъэхэр: Казанджян — 6, Къэбж — 3, Гильфанова — 3, Добарджич — 3, С. Морозова — 2. Коваленко — 2.

ЧыпІэхэр

ЗЭТГЭПШЭХ

1. ЦСКА-2 — 57
2. Лада-2 — 53
3. «Астраханочка-2» — 51
4. «Ростов-Дон-2» — 44
5. «Звезда-2» — 42
6. «Динамо-2» — 40

7. «Кубань-2» — 37
 8. «Луч-2» — 22
 9. «АГУ-Адыиф-2» — 20
 10. «Ставрополь-СУОР» — 14
 11. «Университет-2» — 2
 12. «СШ Н 13-Алиса» — 2.
- «Адыиф-2-р» гъэтхапэм и 26 — 27-м «Динамо-2-м» Волгоград щыууклэшт.

Баскетбол

«Ошъутенэм» шукъакІу, шуупль

Урысыем баскетболымкІэ изэнэкьюку хэлэжъэрэ командахэм суперлигэм ия 2-рэ куп хэтхэм пэшшорыгъэшь зэууклэгъухэр аухыгъэх.

Хэт тыдэ щыла?

Команддэхэм кыдахыгъэ чынхэхэм, очко чьагъэу яэм шуудыгъэгъэуазэ.

1. «Тамбов» — 73
2. «Чеб. Ястребы» — 71
3. «Металлург» Мг — 67
4. «Русичи» Курск — 63
5. «Динамо-МГТУ» — 62
6. «БАРС-РГЭУ» Рос — 61
7. «ЧелБаскет» — 61
8. «Новомосковск» — 56
9. «Динамо» Ст — 47
10. «МицуБаскет» Лп — 43.

Футбол

Я 22-рэ ешлэгъухэр

Урысыем футболымкІэ изэнэкьюку хэлэжъэрэ командахэм я 2-рэ купым хэтхэм я 22-рэ ешлэгъухэр ялагъэх.

КІэуххэр

«Биолог» — «Чайка» — 1:1, «Динамо» Ст — «Алания-2» — 1:6, СКА — «Кубань-Холдинг» — 0:1, «Легион» — «Спартак» Нл — 2:0, «Ротор-2» — «Динамо» Мх — 0:1, «Туапсэ» — «Форте» — 0:3, «Ессентуки» — «Анжи» — 0:0.

Миекъопэ «Зэкъошныгъэр» «Черноморец» Новороссийск

дешшэнэу щытыгъ. Жыыбгъэр лъэшшу Новороссийскэ кыызэршщепшэрэр, ом изытет кыдахытэхи, зэууклэгъур нэмымкі мафэ зэхажэнэу командахэр зэзэгтыгъэх.

ЧыпІэу зыдэштыхэр

1. СКА — 50
2. «Чайка» — 46

3. «Динамо» Мх — 44
4. «Форте» — 43
5. «Кубань-Х.» — 35
6. «Анжи» — 35
7. «Черноморец» — 29
8. «Спартак» Нл — 27
9. «Туапсэ» — 26
10. «Легион» — 25
11. «Биолог» — 23
12. «Динамо» Ст — 20
13. «Мэшыкъу» — 17
14. «Ротор-2» — 17

15. «Зэкъошныгъ» — 15
16. «Алания-2» — 10
17. «Ессентуки» — 6.

Я 23-рэ зэйукІэгъухэр

27.03

- «Алания-2» — «Черноморец» «Спартак» — «Мэшыкъу» «Чайка» — «Легион» «Форте» — СКА «Зэкъошныгъ» — «Ессентуки» «Кубань-Х.» — «Динамо» Ст «Динамо» Мх — «Туапсэ».

28.03

- «Анжи» — «Биолог».

Зэхээшагъэр
ыкИ кыыдэзы-
гъэкІырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкэ ЙоххэмкІэ, ИкІыб къэралхэм ашы-
псэурс тильэпкэ-
гъухэм адярьїэ зэпхы-
ныгъэхэмкІэ ыкИ
къэбар жүгъэм
иамалхэмкІэ и Комитет
Адрессыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэ-
шийэр:
385000,
къ. Миекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
Редакцием авторхэм
къайхыэр А4-кІэ
заджэхэр тхъапхэу
зипчагъэжкІэ 5-м
емыхъухэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлъэу, шрифтыр
12-м нах щыпІунэу
щытэп. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхыгъэхэр редакцием
зэкІегъеклюхых.
E-mail: adygoevoice@mail.ru

Зыщаушыхватыгъэр:
Урысыем Федерацием
хэутын ЙоххэмкІэ, тел-
радиохытэн-
хэмкІэ ыкИ зэлты-
ІэссыкІэ амалхэмкІэ
и Министерствэ
и Темир-Кавказ
ЧыпІэ гъэроры-
шапл, зэраушыхватыгъэ
номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщаухаутыгъэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Миекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкІемкІи
пчагъэр
4637
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 545

Хэутынум узши-
кіэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхъатыр
18.00
Зыщаухаутыгъэхэ
уахътэр
Сыхъатыр
18.00

Редактор
шхъайэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъайэр
игуадзэр
Мэшлэкъо
С. А.

ПшъэдэжкІыж
зыхыырэ секретарыр
Тхъаркъохъ
А. Н.